

A drávaszögi magyarok kiüzése 1991-ben

írta Fridrik Cirkl Zsuzsa, Délvidéken 1992.július 22-én

Egy döbbenetes adatokat tartalmazó könyv (Fehér Könyv) első két lapja és utolsó oldala került el hozzánk. Itt a drávaszögiek, (Dél-Baranya) elleni törvénytelen cselekedetéről olvashatók adatok, az 1991. szeptember-december időszak alatt történtek részletei.

Egy fehér könyv feketesége

A horvátországi magyarság (40 000 lélek) legjelentősebb, összefüggő területe a szerbek által elfoglalt (1991-ben) Dél-Baranyában, a magyar-jugoszláv országhatár, a Duna és Dráva folyók közötti háromszögben található.

Az 1991. évi népszámlálási adatok szerint itt 19 310 horvát, 12 857 szerb, 9 920 magyar és mintegy 12 000 más Jugoszláv, szlovén, albán, bosnyák) nemzetiségű lakos élt. Az 1991. szeptember-december közötti időszakban mintegy 30- 35 000-en hagyták el ezt a vidéket, közöttük 7000. magyar. A menekültek között volt a baranyai magyar értelmiség 80 százaléka. A horvátországi 125 magyar pedagógusból, csoportunk adatai szerint 11 óvónő, 55 általános iskolai tanár, 8 középiskolai tanár és két tanácsos Magyarországon él: A baranyai magyar tannyelvű iskolákban (Vörösmart, Laskó, Újbezdán, Vardaróc, Kopács, Csúza, Nagybadolya, Sepse) diák és tan erő hiánya miatt nincs tanítás.

A becslések szerinti katonai áldozatok száma 900-1000 között volt. Az általunk felmért adatok szerint a fronton kívüli áldozatok (meggyilkolt, agyonvert és lelőtt személyek) száma a következő: 45 személyt hurcoltak el a szerb hadsereg és a csetnik önkéntesek tagjai, 68-at pedig meggyilkoltak. Az adatok leellenőrzését követően csoportunk 10 személy elhurcolásáról és 25 személy meggyilkolásáról meggyőződött, azt bizonyítani tudja, ezért fezek adatait Fehér könyvünk első részében közzétesszük.

A szerb elnyomó hadsereg és az önkéntes csetnik martalócok részéről már szeptemberben megkezdődött a Drávaszög nemzetiségi összetételének erőszakos megváltoztatása. Tették ezt üldözéssel, megfélemlítéssel, veréssel, csonkítással és gyilkolással is. A szülőföldjüket így elhagyni kényszerülők házaiba szerbeket, elsősorban Bjelovar és Virovitica környékbelieket telepítettek. Igaz Március Csoport felvállalta a szeptember elejétől december végéig tartó időszak törvénytelen cselekedeteinek kivizsgálását, a bűnök feltárását, azzal a céllal, hogy a világ elé tárja azt az igazságot, amely szerint a pánszlávizmustól és pravoszlávizmustól elvakult, elvakított szerb elnyomók ott folytatják a magyarság (most már a, horvátok is ide tartoznak) kiirtását, ahol 1945-ben elkezdték, amikor a magyar falvak értelmiségét a front mögött kivégezték. A sírjaikat a mai napig tilos volt feltárni.

Nyilvántartásunk bizonyára nem teljes, de része egy teljes feltárásnak. Az alábbiakban falvankénti kimutatást adunk a részünkről nyilvántartott eseményekről.

Kisköszeg (Batina) Az 1645 lakosból 821 elmenekült.

Ezután következik az adatok fejezetenkénti felsorolása. A Nemzetiségi hovatartozása, a demokratikus változásokban kommunistaellenes szerepe miatt (fejezetcím) elüldözöttek, megkínzottak, megvertek, vallatásra fogottak és meggyilkoltak (alcímek) listája A rablások, elüldözések elkövetői című másik fejezetcímmel zárul és így ér véget:

Az az embertelen öldöklés, amit a jugoszláv hadsereg és a csetnikek folytatnak vallás és faj nevében Horvátország ellen, minden demokratikusan gondolkodó embert tettekre kell, hogy ösztökéljen. A gyilkosságok megállítását, Baranya Drávaszög nevű része nemzetiségi összetétele erőszakos megváltoztatásának megállítását csak úgy lehetett elérni, hogy a világ elismerte Horvátország függetlenségét és így meggátolta némelyt a nagyszerb dühöngést ezen a vidéken.

Igaz Március Csoport

Eszék, 1991. január 1.

a folytatás...

Eredeti feljegyzések, titkos információk

A drávaszögiek (Dél-Baranya) elleni törvénytelen cselekedetéről (1991. szeptember-december)

Az első részben közöltünk részleteket az eszék **Igaz Március Csoport** által összeállított **Fehér Könyvből**. Akkor csak néhány nevet ismertünk a listáról, de őket sem hoztuk nyilvánosságra -tartottuk magunkat a titoktartáshoz, senkit nem akartunk kellemetlen, esetleg súlyos helyzetbe hozni. Időközben azonban a Pesti Hírlap részletesen ismertette a Fehér Könyv tartalmát, így ismertté vált a szélesebb közönség előtt is. Megjelentettjük mi is, azzal a megjegyzéssel, hogy a Pesti Hírlap három folytatás után leállt a közléssel, mert kitudódott, hogy Gerstmajer Mihályt valaki rosszakaratból helyezte a listára. Mi ezért ki is húztuk a nevét. Ilyen meggondolásból méginkább fontosnak tartjuk, hogy nálunk is napvilágot lásson ez a dokumentum, mert az érintettek, az igazság teljes kiderítése végett, könnyebben megszólalhatnak. Még egy megjegyzés kívánkozik ide: egy minapi hír szerint népszámlálás kezdődött Baranyában. A történelmi cinizmus eme újabb megnyilvánulása nyilván csak arra jó, hogy még a helyzet teljes rendezése előtt, a lakosság összetételének drasztikus megváltoztatása után, a kész tényeket fogadtassa el.

A horvátországi magyarság (40 ezer lélek) legjelentősebb, összefüggő területe a szerbek által elfoglalt Dél-Baranyában a magyar-jugoszláv országhatár. a Duna és Dráva folyók közötti háromszögben található. Az 1991. évi népszámlálási adatok szerint itt 19 310 horvát, 12 857 szerb, 9920 magyar és mintegy 12 000 más Jugoszláv, szlovén, albán, bosnyák) nemzetiségű lakos élt. Az 1991. szeptember-december közötti időszakban mintegy 30-35 ezren hagyták el ezt a vidéket, közöttük 7000 magyar. A menekültek között van a baranyai magyar értelmiség 80 százaléka. A horvátországi 125 magyar pedagógusból, csoportunk adatai szerint, 11 óvónő, 55 általános iskolai tanár, 8 középiskolai tanár és két tanácsos Magyarországon él. A baranyai magyar tannyelvű iskolákban (Vörös mart, Laskó, Újbezdán, Várda- róc, Kopács, Csúza, Nagybodolya, Sepse) diák és tanerő hiánya miatt nincs tanítás.

A becslések szerinti katonai áldozatok száma 900-1000 között van. Az általunk felmért adatok szerint a fronton kívüli áldozatok (meggyilkolt, agyonvert és lelőtt személyek) száma a következő: 45 személyt hurcoltak el a szerb hadsereg tagjai és a csetnik önkéntesek, 68-at pedig meggyilkoltak. Az adatok ellenőrzését követően csoportunk tíz személy elhurcolásáról és 25 személy meggyilkolásáról meggyőződött. Azt bizonyítani tudja, ezért ezek adatait dokumentumunk első részében közzétesszük.

A szerb elnyomó hadsereg és az önkéntes csetnik martalócok részéről már szeptemberben megkezdődött a Drávaszög nemzetiségi összetételének erőszakos megváltoztatása. Tették ezt elűldözéssel, megfélemlítéssel, veréssel, csonkítással és gyilkolással is. A szülőföldjüket így elhagyni kényszerülők házaiba szerbeket, elsősorban Bjelovar és Virovitica környékbelieket telepítettek. A dokumentumokat készítő csoport felvállalta a szeptember elejétől december végéig tartó időszak törvénytelen cselekedeteinek kivizsgálását, a bűnök feltárását, azzal a céllal, hogy a világ elé tárja azt az igazságot, amely szerint a pánszlávizmustól és pravoszlávizmustól elvakított szerb elnyomók ott folytatják a magyarság (most már a horvátok is ide tartoznak) kiirtását, ahol 1945-ben elkezdték, amikor a magyar falvak értelmiségét a front mögött kivégezték. Sírjaikat a mai napig tilos volt feltárni.

Nyilvántartásunk bizonyára nem teljes, de része egy teljes feltárásnak. Az alábbiakban falvankénti kimutatást adunk a részünkről nyilvántartott eseményekről.

Batina (Kisköszeg)

Az 1645 lakosból 821 elmenekült.

Nemzeti hovatartozása, a demokratikus változásokban kommunistaellenes szerepe miatt:

Elűldözték: - vagyonát elvitték, házába szerbeket telepítettek:

1. Cicak Marinka - a helyi iroda vezetője. anyakönyvvezető - szlovén.
2. Dárdai István és családja - tanár - magyar. 3. Dr. Almádi Géza - állatorvos (igazgató) és családja - magyar.
4. Tausz Imre - újságíró és családja - magyar. 5. Dr. Ivan Biskupic - fogorvos igazgató és családja - horvát.
6. dr. Hanzer Jasna - orvos - horvát.
7. Csapó László és családja - gyárvezető igazgató – magyar.
8. Novák Ernő és családja - pék - magyar.
9. Pyri István és családja - tanár - magyar, a Magyar Néppárt helyi szervezetének elnöke.

Kínozták, verték, vallatták:

1. Ódry István
2. Gulyás Antal
3. Kubik György
4. Pero Tuk
5. Lanyák János

Eltűnt, elhurcolták:

1. Antun Knezevic, horvát nemzetiségű katolikus pap. Knezevicet Vinogradiban és Beli Manastiron kínozták.
2. Marin Somodvarac horvát nemzetiségű munkás. Mert jóban volt a katolikus pappal. Valószínűleg Borovo Selóba hurcolták.
3. Ivan Zelenbor, a Horvát Demokratikus Párt helyi elnöke. Beli Manastiron kínozták, majd Jagodnjakra cipelték. Valószínűleg Borovo Selóban van.
4. Vidakovic Antun horvát nemzetiségű nyugdíjas. Tagja volt a Horvát Demokratikus Pártnak, ezért ismeretlen helyre (Borovo Selo?) hurcolták.

A bűnök jóváhagyói:

A pélmónostori (Beli Manastir) önkényes vezetőség: Boro Dobrokes, Vida Mandi, Borivoje Zivanovic, Dusanka Momcilovic.

A bűnök elkövetői: Stevan Lepold (Batina), Milos Marković-Sosa (Knezevi Vmogradi), Svetislav Vranic rendőr (K Vinogradi), Papp Béla (Batina), Milan Milenković (Batina), Szentgyörgyi? (Batina), Perc Mamula (Beli Manastir).

Draz (Darázs)

A falu 650 lakosából 450 elmenekült.

Nemzetiségi hovatartozása (a falu lakosai sokáig: horvátok voltak), a demokratikus változásokban kommunista ellenes szerepe miatt:

Kínozták, majd elüldözték:

1. Marko Balatinac
2. Vmko Sovakov
3. Golubov Matija
4. Kovács János
5. Vmko Orsolice
6. Balatinac Jakob
7. Sípos János (magyar)
8. Matinov Stjepan (horvát)
9. Bosnyák János (magyar)
10. Strok Milan (Gajic)
11. Balatina Stipica

Megölték:

1. Horvát József - az országhatáron rendőrként dolgozott.

Feljelentője: a kamenaci Zivan Parabak. A gyilkosságot jóváhagyta Zdelarevic rendőrfőnök Beli Manastirról. A gyilkos csoportot a Knezevi Vinogradi Svetoslav Vranic rendőr állította össze.

Kotlina (Sepse)

A falu 581 lakosából 280 elmenekült. Nemzetiségi hovatartozása (mert magyar vagy horvát nemzetiségű), a demokratikus változásokban vállalt kommunistaellenes tevékenysége miatt

Verték, vallatták, elüldözték:

1. Ádám Jenő földműves, magyar- a Horvátországi Magyar Néppárt Országos Elnökségének tagja. Házába szerbeket költöztettek.
2. Tóth Árpád - magyar földműves, a Magyar Néppárt helyi szervezetének elnöke.

Vallatták, kínozták, eltűnt:

1. Balog József, magyar származású postás - kézbesítő. Beli Manastiron, majd a Jagodnjak melletti gyűjtőtáborban kínozták. Valószínűleg Borovo Selóra vitték.

Megölték:

1. Bacsa Ervin, a falu polgármestere.

A bűnök elkövetőinek szerzőfeleltesei: Svetoslav Vranic, Rade Prokic, Milos Marković - Sosa

(mindannyian Knezevi Vinogradiból), Bogoljub Krtiskovic (Suza).

Knezevi Vinogradi (Hercegszöllös)

A falu 3580 Takosából 1100 elmenekült.

Nemzetiségi hovatartozásuk magyar, vagy horvát nemzeti pártokban vállalt szerep miatt:

Elüldözték, vagyonát elvették, házába szerbeket telepítettek:

1. Sója Bálint - magyar származású személyt, mert nem állt be csetniknek
2. Sója Dénes - volt járási elnököt családotól
3. Ivica Gregurek és családja - a helyi borászati kombinát igazgatója

Megölték:

1. Mesaric Vlado - Banovo Brdón ölték meg
2. Franjo Mesaric - Banovo Brdón ölték meg
3. Rajic Karlo - a Horvát Néppárt helyi vezetője

A törvénytelen büntettek elkövetői:

Rade Prokic, Eugen Sujdovic és fia, ifj. Vranic Svetoslav, Milos Markovic - Sosa.

Beli Manastir (Pélmonostor)

A városból 3400-an elmenekültek.

Elüldözték:

1. Bozsik Péter - magyar autóvezető-oktatót
2. Merki Laura - magyar könyvtárost
3. Denkovics Istvánt és családját

Megkínózták, vallatták, megölték:

1. Csébits Ferenc magyar származású személyt, a Horvátországi Magyarok Szövetsége könyvelőjét
2. Horvát Ferencet magyar származása és a menekülteknek nyújtott támogatás miatt
3. Ivan Zemljakot és fiát - mert tagjai voltak a Horvát Demokrata Pártnak

A büntettek jóváhagyói és elrendelői:

Boro Dobrokes, dr. Vida Mano, Dusanka Momcilovic, Bertic Velimir, Pero Mamula, Zdelarevié (?) rendőrfőnök.

Zmajevac (Vörösmart)

A falu 1523 lakosából 1100 el menekült.

Nemzetiségi hovatartozása, a demokratikus választások során kommunista-centralizmus elleni tevékenysége miatt:

Elüldözték, vagyonát kisajátították, azt szerbeknek adták:

1. Martin Kály (és családja) - mert tagja volt a Magyar Néppárt kezdeményező bizottságának
2. Petrik József (és családja)
3. Bányai Lajos (és családja) - mert nem vállalt szerepet a szerbek által felállított válság- törzsben
4. Zsilinszki Zoltán magyar újságíró (és családja)
5. Papp György (és családja) - nem vállalta a helyi általános iskola szerbek irányította változtatásokat az új igazgató Juliana Zigic parancsára
6. Könyvászó Vilmos (és családja) - barátai között egy horvát rendőr is volt
7. Túr Klára (és családja) - a katolikus templom kántora volt
8. Inótai Lajos (és családja) - magyarságuk miatt

Megverték, kínozták és vallatták:

1. Túr János - a Magyar Néppárt alapító tagja, a falu polgármestere (Elvitték Milan Bajic - kínozták: Papp Béla, Stevan Lopold és Budac Dzsekszon. Előbbi zmajevaci, utóbbiak batinaiak.)

2. Kovács Sándor - a helyi iskola korábbi igazgatója

Eltűntek:

1. Budirnir Franjo - tagja volt a Horvát Demokratikus Pártnak
2. Gál György
3. Kovacsics Péter

Vérdíjat tűztek ki a fejére, vagyonát elkobozták, szerbeknek adták, a bérgyilkosok külföldön is keresték:

1. Csörgits József (és családja) - elnöke volt a Horvátországi Magyar Néppártnak, valamint a Horvátországi Magyarok Szövetségének. Felesége elnöke volt a párt baranyai részlegének.

Az 50 000 német márka vérdíj kiírását kériknek:

Boro Dobrokes (Beli Manastir), Boro Zivanović (Beli Manastir).

A pénzt adták:

id. Svetislav Vranic, Rade Prokic, Milos Markovic-Sosa

A megölését többek között vállalták:

Bogoljub Kruskovic, Ilija Cupic, Vivic Dusko, Vivic Drago és Lazar Josip - mind Suzacsúla faluból, Svetislav Vranic (Knezevi Vinogradi)

A vörösmarti (Zmajevac) bűnökről tudott, azért felelős:

Milan Bajic és helyi személyek: Rade Prokic, Milos Markovic-Sosa, Knezevi Vinogradi faluból, Stepan Lepo Batináról.

Laskó

(Lug)

Az 1446 lakosból 65-en menekültek el.

Elüldözték:

1. Ognjenovic Kettős Zsuzsa - tagja a Horvátországi Magyar Szövetségnek
 2. Toldi József (és családja)
 3. Ádám Sándor (és családja) Megverték, kínozták:
1. Csáti Szabó Lajos református lelkész

A bűnökért felelnek:

A dárdai vezetők és a helyiek közül Molnár Dezső, Stankic Dragan. (Itt megszakad a Pesti Hírlap által közölt felsorolás, amelyet az Igaz Március Csoport adatai alapján készített. Mi csak annyit tehetünk hozzá: emberekről van szó, s nem pusztán nevekről. Mindenkinek érdeke, hogy tisztán lásson a, nyugodtan mondhatjuk, történelmi viharban.)

Búcsú a batinai lankáktól

Az ember leginkább nem becsüli túl sokra meglevő értékeit, mindaddig, míg ennél vagy annál az oknál fogva nem kénytelen megválni tőlük.

Már vagy két hete készülődtem "kiugrani" Batinára és felpakolni szerényke értékeinket, hazamenekíteni azt a pár edényt, szerszámot meg miegymást, amit itthon is hasznosítani tudok, ugyanis az a hír járta, hogy a környékünkön több hétvégi házat is feltörték. Az idei évre kirótt adó meghaladja a mi szerényke vityillónk értékét, de az általános közvélemény szerint egy ideje nem tanácsos kint éjszakázni, a vadonban.

Gyerekkoromban télen a hideg, nyáron a meleg miatt nem szerettem kijárni, a ribizlit pedig utáltam, mert érésekor csíptek legveszettebbül a szúnyogok. Mikor nagyobbacská lettem, az zavart, hogy nem lehet a felüdülést nyújtó zuhany alá állni, a strand két kilométerre volt, a csend pedig semmitmondóan nagy. Felnőttként aztán felfigyeltem a természet harmonikus szépségére, halkan beszédes zajaira, a pihentető csillagos égre, és persze megtanultam mértéktartó áhítattal becsülni a batinai lankák, a vén szőlőtőkék és az áldott napsugár bájos együttműködéséből kicsorduló kellemesen savanykás nádat.

Így hát nem csoda, hogy most már fájó szívvel gondoltam az erdő sűrűjében rejtőzködő kis lak eladására.

Az ismerősök elbeszélései alapján el voltam rá készülve, hogy többször is igazoltatnak majd útközben, de legalábbis a hídnak mindkét felén és a hegytetői útelágazásnál.

...Hát nem állított meg senki, ám átérve a hídon, megborzongtam, ugyanis két tank állt az út két felén, csöveik a hegyről lefutó útra irányozva. A part mellett, a Duna békés, apró hullámtarajain katonai csónakok ringtak, ők is a hegy felől várva az "ellenséget", sehol egy bárka vagy egy horgász, akikkel tavaly ilyenkor még telve volt a partszegély.

Látva a tankokat, a hideg futkosott a hátamon, amiről eddig csak hallottam, vagy a tévén láttam, ami eddig - bár szörnyű volt -, de távoli, most egyszerre nagyon közelre jött. Egész idő alatt, míg fenn tartózkodtunk a hegyen, az volt az érzésem, hogy a lapockámnak szegezik a fegyvert. Hogy milyen? A csuda tudja, de hát nem mindegy?!

Számtalan - valaha példásan megművelt - gyümölcsös, szőlő és hétvégi ház mellett hajtottunk el, melyeket most derékig érő gaz lep, a fákat úgy befutotta a folyondár, mintha évek óta feljűk sem néztek volna a gazdák, az épületek küszöbét is gaz lepi, az ablakokon nem lehet átlátni a pizsoktól, és szinte minden harmadikon ott lóg a tábla: "Eladó!"

A napokban kaptam kézhez Csörgits József, baranyai költő, "Mintha tenyérrel csapnék a fénybe" című verseskötetét, melyből valóban meg lehet ismerni a szûkszavú népet, a hallgatag tájat, azt a helyet, ahol a föld és az ember fél egymás kiszámíthatatlanságától - ahogy ez a könyveleji ajánlásban áll. Csörgits ezt "Baranya" című versében így írja le: "Itt legmélyebb a csönd, e népek találkozájának háromszögében, ahol a lankás domb oldalról lecsurgó múlt emléke viaskodik a mával" - mennyire igaz!

Ezekkel a gondolatokkal hagyom magam mögött a mesésen szép, ezernyi titkot rejtő tájakat, ahol valaha római kori cserépdarabokat ástunk ki, és egy alkalommal emberi csontvázat is, melyet annak idején biológia tanáromnak adtam át.

Messziről harang hangját hallani. Lehet, hogy ez még az a veresmarti Rákóczi-harang, melyet Csörgits megénekelt? Ki tudja? Szép időben állítólag nagyon messzire elhallatszik a harangszó.

írta Fridrik Cirkl Zsuzsa

Kelt Délvidén 1992.július 22-én

forrás: Napló (a rendkívüli)